

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 44/07-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. apríla 2007 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., B., vo veci namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, 2, a ods. 3 písm. b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základného práva byť stíhaný iba z dôvodov a spôsobom stanoveným zákonom a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 8 ods. 2, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a 3, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, resp. podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 4 To 88/04, Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 1 T 6/98, Krajskou prokuratúrou v Bratislave pod sp. zn. 1 Kv 204/97 a Krajským úradom Policajného zboru v Bratislave pod sp. zn. ČVS: KÚV 36/97 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. augusta 2005 doručená sťažnosť M. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. K., B., vo veci namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, 2, a ods. 3 písm. b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva byť stíhaný iba z dôvodov a spôsobom

stanoveným zákonom a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 8 ods. 2, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a 3, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), resp. podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 4 To 88/04, Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 1 T 6/98, Krajskou prokuratúrou v Bratislave (ďalej len „prokuratúra“) pod sp. zn. 1 Kv 204/97 a Krajským úradom Policajného zboru v Bratislave (ďalej len „vyšetrovateľ“) pod sp. zn. ČVS: KÚV 36/97. Sťažnosť bola doplnená ďalším podaním doručeným ústavnému súdu 2. januára 2006.

Z podanej sťažnosti a jej doplnenia vyplýva, že sťažovateľ bol stíhaný za účasť na trestnom čine vraždy, ktorá sa stala 10. februára 1997. Obvinenie bolo voči sťažovateľovi vznesené vyšetrovateľom 26. marca 1997. Prokuratúra podala na sťažovateľa obžalobu krajskému súdu 10. februára 1998. Opakované rozsudky krajského súdu boli najvyšším súdom zrušené, až napokon uznesením najvyššieho súdu z 23. marca 2000 bolo krajskému súdu prikázané opätovne vykonať hlavné pojednávanie v inom zložení senátu. Nové hlavné pojednávanie začalo 20. februára 2001 a skončilo sa vynesением odsudzujúceho rozsudku sp. zn. 1 T 6/98 z 26. marca 2004. Konečný rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 88/04 bol vynesенý 7. júna 2005 a sťažovateľ bol ním odsúdený pre účasť na trestnom čine vraždy, pričom mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 15 rokov so zaradením do III. nápravno- výchovnej skupiny. Sťažovateľ zdôrazňuje, že sa trestného činu nedopustil. Ak bol napriek tomu odsúdený, stalo sa tak v dôsledku jeho nedostatočne intenzívnej obhajoby, ale aj kvôli viacerým mimoriadne závažným porušeniam jeho základných práv. K porušeniu základných práv sťažovateľa došlo podľa neho v 11 bodoch:

1. Na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu o odvolaní konanom 7. júna 2005 mu nebola umožnená účasť, čo zároveň znamenalo neumožnenie realizácie niektorých jeho obhajobných práv, napr. predloženie odôvodnenia odvolania, vyjadrenie sa k prípadným dôkazom, právo predniesť konečný návrh a právo posledného slova. Sťažovateľ sa chcel verejného zasadnutia zúčastniť, ale vzhľadom na zlý zdravotný stav tak nemohol urobiť. Svoju neúčasť však písomne ospravedlnil. Podľa jeho názoru najvyšší súd mu právo účasti

odopriet' nemohol. Je to tak tým viac, že sa verejného zasadnutia nezúčastnil ani jeho obhajca, nebolo mu umožnené nazrieť do spisu a hrozilo mu uloženie výnimočného trestu odňatia slobody. Tým, že oznámil svoju neúčast' na verejnom zasadnutí, nevzdal sa práva účasti na ňom, pretože z obsahu spisu, najmä zo žiadosti o nazretie do spisov za účelom napísania dôvodov odvolania jednoznačne vyplýva, že sa mienil aj aktívne osobne obhajovať.

2. Verejné zasadnutie najvyššieho súdu o odvolaní sa uskutočnilo 7. júna 2005 bez účasti jeho obhajcu JUDr. Š. Sťažovateľ nesúhlasil, aby JUDr. Š. zastupoval JUDr. S., na jeho súhlas sa však nikto nepýtal a skutočnosť, že si nepraje byť ním zastupovaný, mu telefonicky oznámil. JUDr. S. obhajoval na verejnom zasadnutí popri ňom aj ďalšieho spoluobžalovaného R., s ktorým boli záujmy sťažovateľa čiastočne rozporné. Keďže JUDr. Š. poveril substitučnou obhajobou JUDr. S. iba 6. júna 2005, nebola z pohľadu záujmov sťažovateľa dodržaná zákonná 5 dňová lehota na prípravu obhajoby. Navyše sťažovateľ uvádza, že JUDr. S. už v minulosti nechcel jeho obhajobu prevziať. Sťažovateľ telefonicky oslovil JUDr. S., aby požiadal o odročenie verejného zasadnutia kvôli jeho zdravotnému stavu.

3. Hoci sťažovateľ požiadal najvyšší súd o nazretie do spisov (jeho žiadosť bola najvyššiemu súdu doručená 22. februára 2005) a hoci výslovne uviedol, že je to potrebné pre odôvodnenie odvolania, najvyšší súd mu nazretie do spisov neumožnil.

4. Sťažovateľovi nebolo doručené odvolanie prokuratúry proti rozsudku krajského súdu z 26. marca 2004 a predtým mu nebola doručená ani sťažnosť prokuratúry proti uzneseniu krajského súdu z 13. júna 2001, ktorým jej bola trestná vec vrátená na došetrenie. Následným uznesením najvyššieho súdu z 20. decembra 2001 bolo totiž uznesenie krajského súdu zrušené, teda v plnej miere sa vyhovel sťažnosti prokuratúry.

5., 6. a 7. Vyhodnotenie dôkazov bolo nedôsledné, a to najmä okolností spochybňujúcich pravdivosť výsluchov Š. M., na ktorých je odsúdenie sťažovateľa založené. Sťažovateľ nemohol predvolať svojich svedkov za rovnakých podmienok ako obžaloba a niektorým jeho zásadným návrhom na doplnenie dokazovania sa nevyhovelo. Rozsudok a výrok o vine je založený v podstatnej miere na výsluchoch a úkonoch vykonaných v rozpore so zákonom, pričom na tieto dôkazy sa nemalo pri rozhodovaní prihliadať. Ohľadom týchto troch námietok sťažovateľ uviedol, že ich doplní a odôvodní po

doručení rozsudku najvyššieho súdu. V doplňujúcom podaní uviedol, že neumožnenie nazrieť do spisov a následné znemožnenie vypracovať dôvody odvolania viedli k tomu, že najvyšší súd sa nemohol s jeho argumentáciou vysporiadať a z rovnakého dôvodu nemohol ani prihliadnuť na nové dôkazy, ktoré sťažovateľ mienil navrhnuť. Vzhľadom na to, že rozsudok najvyššieho súdu zo 7. júna 2005 neuvádza, o ktoré dôkazy sa opiera, resp. ktoré z nich považuje sa pravdivé, rozsudok nespĺňa nároky kladené na jej vecnú preskúmateľnosť. Treba ho považovať za nepreskúmateľný, arbitrárny a neústavný, pretože nepostačuje iba odkaz na odôvodnenie rozsudku krajského súdu.

8. Predseda senátu nebol nestranný, lebo v dobe, keď mal pridelenú trestnú vec sťažovateľa, bol členom Komisie pre rekodifikáciu trestného práva na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky. Dôkazom je priložený zoznam členov tejto komisie. Podľa názoru sťažovateľa je funkcia sudcu principiálne nezlučiteľná s akoukoľvek inou funkciou vo verejnej správe. Rozhodol o tom už vo veci sťažovateľa ústavný súd v rozhodnutí pod sp. zn. III. ÚS 16/00.

9. V trestnom konaní vedenom proti sťažovateľovi došlo k zbytočným priet'ahom. Týka sa to najmä prípravného konania od augusta 1997 do januára 1998; obdobia, keď bolo konanie vedené krajským súdom a členom senátu bol sudca JUDr. I. Š. (tento sudca nespĺňal zákonné predpoklady v zmysle nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 16/00), ale aj obdobia od 26. marca 2004, kedy bol vyneseny rozsudok krajským súdom, až do 7. júna 2005, kedy došlo k verejnemu zasadnutiu najvyššieho súdu o odvolaní. Podľa názoru sťažovateľa treba celé konanie považovať za neprimerane dlhé, a to vrátane doby vypracovania a doručenia rozsudku najvyššieho súdu.

10. V prípravnom konaní nebolo sťažovateľovi umožnené vyjadriť sa ku všetkým dôkazom a ukončiť jeho posledný výsluch v rámci prípravného konania.

11. Hoci sťažovateľ namietol zaujatosť vyšetrovateľa doporučeným listom z 10. decembra 1997 doručeným prokuratúre 15. decembra 1997, nebolo o tejto jeho námietke nikdy rozhodnuté. Okrem toho sťažovateľ nemal možnosť vyjadriť sa k dôkazom, ktoré vyšetrovateľ z trestného spisu vyradil v januári 1998. Materiály o týchto „zatajených“ dôkazoch sa nachádzajú v spise Úradu finančnej polície Policajného zboru v Bratislave, ale aj v koncepte vyšetrovacieho spisu. Sťažovateľ žiada, aby si tieto dôkazy ústavný súd vyžiadal, pretože preukazujú jeho nevinu.

Sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jeho označených práv vyplývajúcich z dohovoru, listiny a ústavy najvyšším súdom, krajským súdom, prokuratúrou a vyšetrovateľom a aby zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 88/04 zo 7. júna 2005, obžalobu prokuratúry sp. zn. 1 Kv 204/97 zo 4. februára 1998 a uznesenie vyšetrovateľa o vznesení obvinenia sp. zn. ČVS: KÚV-36/97 z 8. apríla 1997. Žiada, aby bola trestná vec vrátená do štádia prípravného konania, aby najvyšší súd zrušil zatýkací rozkaz na sťažovateľa a požaduje peňažnú náhradu z dôvodu majetkovej a nemajetkovej ujmy vo výške súčtu nákladov jeho právneho zastúpenia v trestnom konaní. Sťažovateľ tiež požaduje náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Keďže v čase doplňujúceho podania sa nachádzal v extradičnej väzbe v Rakúsku a hrozil mu výkon nezákonne uloženého trestu odňatia slobody, žiada vydať dočasné opatrenie, ktorým by ústavný súd odložil vykonateľnosť právoplatného rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 88/04 zo 7. júna 2005 a žiada, aby ústavný súd považoval jeho sťažnosť za naliehavú a prerokoval ju prednostne.

Z trestného spisu krajského súdu sp. zn. 1 T 6/98, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplývajú nasledovné relevantné skutočnosti:

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 50/2001 z 20. decembra 2001 bolo zrušené uznesenie krajského súdu sp. zn. 1 T 6/98 z 13. júna 2001, ktorým bola vec vrátená na došetrenie prokuratúre, pričom krajskému súdu bolo uložené o veci znova konať a rozhodnúť. Sťažovateľ prevzal uznesenie 15. februára 2002 a jeho obhajcovi JUDr. Š. bolo doručené 14. februára 2002.

Na č. 1. 2378 je založená doručienka, z ktorej vyplýva, že odvolanie prokuratúry proti rozsudku krajského súdu bolo obhajcovi sťažovateľa JUDr. Š. doručené 17. septembra 2004.

Z predkladacej správy krajského súdu je zistiteľné, že spis bol predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o odvolaní 22. októbra 2004. Sťažovateľ prevzal predvolanie na verejné zasadnutie o odvolaní nariadené na 7. jún 2005 ešte 14. apríla 2005. Jeho obhajca JUDr. Š. predvolanie prevzal 25. apríla 2005.

Z listu sťažovateľa z 18. februára 2005 vyplýva, že z dôvodu prípravy odôvodnenia odvolania, požiadal predsedu senátu najvyššieho súdu JUDr. Š. M. o nazretie do spisu. Žiadosť bola doručená najvyššiemu súdu 22. februára 2005.

Zo substitučného splnomocnenia daného obhajcom sťažovateľa JUDr. Š. advokátovi JUDr. S. vyplýva, že JUDr. Š. ho zaslal JUDr. S. faxom 6. júna 2005. Samotné substitučné splnomocnenie je datované 30. mája 2005 a vzťahuje sa na obhajobu sťažovateľa na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu 7. júna 2005 v čase neprítomnosti JUDr. Š.

Z listu sťažovateľa zo 6. júna 2005 doručeného najvyššiemu súdu 7. júna 2005 o 8.45 h (č. l. 2387) vyplýva, že sťažovateľ ospravedlnil svoju neúčast' na verejnom zasadnutí 7. júna 2005 o 9.00 h z dôvodu zlého zdravotného stavu. Kópiu dokladu o dočasnej práceneschopnosti priložil v prílohe. Vyplýva z nej, že bol dočasne práceneschopný od 6. júna 2005.

Zo zápisnice o verejnom zasadnutí senátu najvyššieho súdu konanom 7. júna 2005 o 9.00 h vyplýva, že sťažovateľ (rovnako ako ostatní obžalovaní) nebol prítomný, bolo prečítané ospravedlnenie jeho neúčasti, prítomný nebol ani obhajca sťažovateľa JUDr. Š., ktorý však poveril substitučným zastupovaním JUDr. S. Uznesením bolo vyhlásené, že verejné zasadnutie sa vykoná v neprítomnosti obžalovaných a obhajcu sťažovateľa JUDr. Š. JUDr. S. v mene sťažovateľa a ďalšieho obžalovaného R. uviedol, že chce poukázať na dve zásadné veci namietané už v predchádzajúcom konaní, a to na nezákonný výsluch obvineného, o ktorom ostatní obhajcovia neboli upovedomení, a na nevykonanie rekonštrukcie priebehu skutku, hoci podľa názoru najvyššieho súdu mala byť vykonaná. Zotrval na dôvodoch uvedených v predchádzajúcich odvolaniach. Vyslovil názor, že pochybenia krajského súdu sú takého rozsahu, že je potrebné rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na nové konanie a rozhodnutie.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 88/2004 zo 7. júna 2005 vyplýva, že odvolací senát zložený zo sudcov JUDr. Š. M., JUDr. J. K. a JUDr. P. H. zrušil v celom rozsahu rozsudok krajského súdu sp. zn. 1 T 6/99 z 26. marca 2004 a sťažovateľ bol uznaný vinným z účastenstva vo forme organizátorstva na trestnom čine vraždy, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 15 rokov so zaradením do III. nápravno-výchovnej skupiny, hoci krajským súdom bol uznaný vinným z účastenstva vo forme návodu na trestnom čine vraždy a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 12 rokov. Podľa

názoru najvyššieho súdu vo vzťahu ku skutkovým zisteniam tvoriacim podstatu súdených trestných činov je rozsudok krajského súdu výsledkom konania, v ktorom sa postupovalo podľa Trestného poriadku a v ktorom nedošlo k žiadnym chybám, ktoré by mohli mať vplyv na objasnenie skutkového stavu veci. Tak zistenie, že sa skutok stal spôsobom popísaným vo výroku rozsudku, ako aj záver, že tento skutok spáchali obžalovaní, má oporu vo vykonaných dôkazoch ako to správne ustálil krajský súd. Najvyšší súd preto v otázke skutkových zistení odkazuje na veľmi podrobné dôvody rozsudku krajského súdu, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožňuje. Najvyšší súd v tejto súvislosti za podstatnú považuje aj okolnosť, že obžalovaní s výnimkou Ľ. T. skutkové zistenia nenamietali, keďže podané odvolania neodôvodnili sami ani prostredníctvom svojich obhajcov. Krajský súd však pochybil pri právnom posúdení konania obžalovaných (vrátane sťažovateľa). Vykonaným dokazovaním bolo bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že sťažovateľ sa rozhodol usmrtiť nebohého poškodeného, pretože ten chcel oznámiť jeho protizákonnú činnosť pri likvidácii firiem. Za tým účelom požiadal obžalovaného Š. M. o nájdenie osoby, ktorá by tento čin spáchala za finančnú odmenu. Obžalovaný Š. M. prostredníctvom Ľ. T. na spáchanie tohto skutku zabezpečil obžalovaného K. R. Sťažovateľ vyplatil finančnú odmenu, poskytol mobilné telefóny, osobné motorové vozidlo a udal adresu, druh a evidenčné číslo osobného motorového vozidla nebohého poškodeného. Obžalovaný Š. M. opakovane odviezol obžalovaného K. R. na miesto činu, kde na neho vždy čakal. Obžalovaný Š. M. označil osobu poškodeného obžalovanému K. R., ktorý ho po označení 10. februára 1997 zastrelil. Bezprostredne po spáchaní trestného činu bol K. R. zadržaný. Sťažovateľ po tom, čo sa dozvedel o usmrtení poškodeného, rozhodol, že obžalovaný Š. M. opustí územie Slovenskej republiky. Rozporné bolo rozhodnutie krajského súdu, keď na jednej strane konanie sťažovateľa právne posúdil ako účastenstvo na vražde vo forme návodu, no na strane druhej pri určení druhu trestu a jeho výmery zohľadnil aj príťažujúcu okolnosť, že trestný čin spáchal ako organizátor. Pritom z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplýva, že to bol práve sťažovateľ, ktorý za finančnú odmenu organizoval usmrtenie poškodeného. Krajský súd pochybil aj pri určení druhu a výmery trestu, keď dostatočne neprihliadol k veľmi vysokému stupňu nebezpečnosti pre spoločnosť, k obmedzeným možnostiam resocializácie sťažovateľa, a keď dostatočne nediferencoval význam a povahu účasti jednotlivých obžalovaných, resp. mieru, akou konanie každého

z nich prispelo k spáchaniu trestného činu vraždy. Preto bolo potrebné uložiť sťažovateľovi, ktorý usmrtenie poškodeného zosnoval a riadil, trest odňatia slobody vo výmere 15 rokov, K. R., ktorý bol priamym vykonávateľom vraždy za finančnú odmenu v súbehu s trestným činom nedovoleného ozbrojovania, trest odňatia slobody vo výmere 14 rokov a Š. M., ktorý pri trestnom čine participoval, nie však mierou rozhodujúcou, pričom navyše prispel k objasneniu skutku, trest odňatia slobody v trvaní 13 rokov. Pri určovaní výmeru trestu prihliadol najvyšší súd aj na skutočnosť, že skutok bol spáchaný 10. februára 1997 a obžaloba bola podaná už 10. februára 1998, pričom páchatel' trestného činu má právo na to, aby o jeho potrestaní bolo rozhodnuté v riadnom a vo včasnom procese. V intenciách čl. 48 ods. 2 ústavy obžalovaným by totiž vzhľadom na veľmi vysoký stupeň spoločenskej nebezpečnosti konania hrozilo uloženie výnimočného trestu odňatia slobody nad 15 rokov až do 25 rokov.

Z počítačového výstupu predloženého sťažovateľom vyplýva, že v rámci Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky existovala Komisia pre rekodifikáciu trestného práva, ktorej predsedom bol JUDr. V. M. z Právnickej fakulty (...). Členmi komisie pre trestné právo hmotné boli JUDr. H. S. z najvyššieho súdu, JUDr. A. F. z Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, JUDr. O. S. z Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne a JUDr. P. T. z najvyššieho súdu. Členmi komisie pre trestné právo procesné boli JUDr. Š. M. z najvyššieho súdu, JUDr. V. Č. z Právnickej fakulty (...), JUDr. J. Č. z Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a JUDr. J. P. z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov. Ak nebola splnená podmienka podľa ods. 1, ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, keď sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jednou z podmienok prijatia sťažnosti fyzickej osoby na konanie pred ústavným súdom je podanie sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (pozri napr. I. ÚS 120/02, I. ÚS 124/04). Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03).

Ústavný súd už rozhodol, že v kontexte ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty pre včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03).

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

1. Sťažovateľ predovšetkým namieta, že mu nebola umožnená účasť na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu o odvolaní konanom 7. júna 2005, hoci svoju neúčasť písomne ospravedlnil s poukazom na zlý zdravotný stav a priložil aj doklad o dočasnej pracovnej neschopnosti.

Ústavný súd zistil, že sťažovateľ listom zo 6. júna 2005 doručeným najvyššiemu súdu 7. júna 2005 o 8.45 h skutočne ospravedlnil svoju neúčasť na verejnom zasadnutí o odvolaní, pričom predložil aj doklad o dočasnej práceneschopnosti od 6. júna 2005. Najvyšší súd sa rozhodol konať v neprítomnosti sťažovateľa.

Treba konštatovať, že sťažovateľ o odročenie verejného zasadnutia z dôvodu, že sa ho chce osobne zúčastniť, najvyšší súd nepožiadala. Neurobil tak ani substituujúci obhajca JUDr. S., ktorý bol na verejnom zasadnutí osobne prítomný.

Z ustanovenia § 263 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 vyplýva, že o odvolaní rozhoduje odvolací súd spravidla na verejnom zasadnutí, pričom účasť prokurátora je povinná. V neprítomnosti obžalovaného, ktorý je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, možno verejné zasadnutie odvolacieho súdu konať len vtedy, ak obžalovaný výslovne vyhlási, že sa účasti na verejnom zasadnutí vzdáva. Možno urobiť záver, že osobná účasť obžalovaného na verejnom zasadnutí o odvolaní v prípade, ak je obžalovaný na slobode, je fakultatívna, pričom obžalovaný svoje rozhodnutie o tom, že toto právo nevyužije, nemusí prejaviť nevyhnutne *expressis verbis*. Odvolací súd na základe písomného prejavu sťažovateľa v súvislosti s postojom jeho obhajcu, ktorý tiež o odročenie

verejného zasadnutia nepožiadala, vyvodil, že sťažovateľ sa rozhodol osobne sa nezúčastniť verejného zasadnutia.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa práva trestne stíhanej osoby byť prítomnou na pojednávaní v zmysle čl. 6 dohovoru vyplýva, že záruky v trestných veciach uvedené v čl. 6 ods. 3 písm. c), d) a e) dohovoru predpokladajú prítomnosť obvineného, a to i napriek tomu, že čl. 6 výslovne o prítomnosti obvineného na pojednávaní nehovorí. Právo obvineného byť prítomný na pojednávaní nie je absolútne, a to najmä v konaní pre vyššími súdnymi inštanciami. Či je prítomnosť obvineného nutná alebo nie závisí od povahy veci a riešených otázok, ako aj od úlohy súdu (Ekbatani c. Švédsko, Kremzow c. Rakúsko). Obvinený sa môže vzdať práva byť prítomný na pojednávaní a nie je to v rozpore s dohovorom, ak vzdanie sa práva je jednoznačné. Pod touto podmienkou vzdanie sa práva môže mať aj konkludentnú formu, t. j. neustanovenie sa po riadnom predvolaní, ktoré bolo doručené osobne obvinenému.

Podľa názoru ústavného súdu treba námietku sťažovateľa považovať za zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľovi bolo predvolanie na verejné zasadnutie o odvolaní doručené 14. apríla 2005, svoju neúčasť ospravedlnil, avšak o jeho odročenie nepožiadala. Rovnako zostal v tomto smere nečinný aj substituujúci obhajca. Na verejnom zasadnutí neboli prítomní ani ostatní obžalovaní, avšak ani oni, ani ich obhajcovia nežiadali verejné zasadnutie o odvolaní odročiť. K tomu treba poznamenať, že podľa § 321 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 všetkým obžalovaným (pokiaľ by boli na verejnom zasadnutí osobne prítomní) reálne hrozilo, že budú hneď po vyhlásení rozhodnutia najvyššieho súdu zadržaní a že zároveň bude nariadený výkon trestu odňatia slobody, ktorý mal u každého z nich prevyšovať dva roky. Na základe tejto skutočnosti nemožno najvyššiemu súdu vyčítať, ak vychádzal z predpokladu, že sťažovateľ na osobnej účasti netrvá. Je potrebné dodať, že odvolacie konanie podľa Trestného poriadku bolo založené na kasačnom princípe, z ktorého vyplývalo, že odvolací súd na verejnom zasadnutí vykonával dôkazy iba v celkom výnimočných prípadoch. Ak totiž dospel k záveru, že skutkový stav nebol dostatočne zistený, bol v zásade povinný zrušiť prvostupňové rozhodnutie a vec vrátiť

na ďalšie konanie. Vzhľadom na tieto skutočnosti ústavný súd nevidí v postupe najvyššieho súdu pochybenie ani z ústavnoprávneho hľadiska.

2. Sťažovateľ ďalej namieta, že verejné zasadnutie sa uskutočnilo v neprítomnosti jeho obhajcu JUDr. Š., ktorého proti jeho vôli zastúpil obhajca spoluobžalovaného R. JUDr. S., pričom záujmy sťažovateľa v predmetnej trestnej veci boli čiastočne rozporné so záujmami spoluobžalovaného. Nemala byť zachovaná ani zákonná 5 dňová lehota na prípravu obhajoby sťažovateľa, keďže JUDr. Š. poveril substituálnou obhajobou JUDr. S. iba 6. júna 2005.

I túto námietku treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

V zásadnej rovine možno zdôrazniť, že je vecou dohody medzi obhajcom a jeho mandantom, či obhajobu povedie obhajca osobne alebo ňou poverí substitúta. Je však samozrejmé, že poveriť substitúta môže iba so súhlasom mandanta. Spravidla nie je úlohou súdu skúmať, či obžalovaný dal svojmu obhajcovi súhlas na substituálnu obhajobu. Môže sa tak stať v prípade, ak vzniknú o tomto súhlase pochybnosti. Hoci sťažovateľ tvrdí, že substituálnemu obhajcovi JUDr. S. telefonicky oznámil, že si nepraje substituálnu obhajobu a že JUDr. S. poveruje, aby žiadal verejné zasadnutie odročiť, v skutočnosti JUDr. S. takto nekonal, a preto najvyšší súd nemohol o údajnej požiadavke sťažovateľa vedieť. Navyše z uvedeného tvrdenia sťažovateľa je nepochybné, že sťažovateľ sa o substituálnej obhajobe dozvedel, inak by totiž nemal dôvod JUDr. S. telefonovať. Nešlo teda o substituálnu obhajobu bez vedomia sťažovateľa.

Z obsahu trestného spisu vyplýva, že neobstojí ani tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého substituálna obhajoba prostredníctvom JUDr. S. nebola prípustná, pretože medzi sťažovateľom a spoluobžalovaným R., ktorého obhajcom bol JUDr. S., bol vzhľadom na spôsob ich obhajoby rozpor záujmov. Zo spisu je zrejmé, že R. nijakým spôsobom neusvedčoval sťažovateľa zo spáchania trestného činu. Medzi tvrdeniami sťažovateľa a R. v priebehu trestného konania neboli nijaké rozpory. Navyše treba zdôrazniť, že sťažovateľ označený rozpor záujmov nijako nekonkretizoval. Preto nebolo dôvodu, aby najvyšší súd substituálnu obhajobu sťažovateľa prostredníctvom JUDr. S. nepripustil.

Napokon nemožno súhlasiť ani s námietkou, že nebola dodržaná zákonná 5 dňová lehota na prípravu obhajoby sťažovateľa, pretože táto plynula od doručenia predvolania jemu a jeho obhajcovi, a preto bola nepochybne dodržaná. Plynutie tejto lehoty nemôže byť závislé od interných dohôd medzi obhajcom a jeho mandantom týkajúcich sa prípadného substitučného zabezpečenia obhajoby.

3. Aj keď sťažovateľ požiadal listom z 18. februára 2005 predsedu senátu najvyššieho súdu o nahliadnutie do spisu a jeho žiadosť bola najvyššiemu súdu 22. februára 2005 doručená, do spisu nahliadnuť nemohol.

Túto námietku sťažovateľa považuje ústavný súd za neprípustnú.

Je pravdou, že sťažovateľ požiadal v odvolacom konaní najvyšší súd o nahliadnutie do spisu. Z obsahu spisu však nevyplýva, že by sa najvyšší súd žiadosťou zaoberal a že by poskytol sťažovateľovi termín na nahliadnutie do spisu. Vychádzajúc z tejto skutočnosti ústavný súd konštatuje, že nepochybne došlo k porušeniu obhajobných práv sťažovateľa v zmysle označených ustanovení dohovoru, listiny a ústavy. Sťažovateľ mal možnosť porušenie tohto svojho práva v odvolacom konaní pred najvyšším súdom namietať. Na základe toho mohol požiadať napr. o odročenie verejného zasadnutia a na túto skutočnosť mohol poukázať na verejnom zasadnutí aj jeho obhajca. Sťažovateľ, ale ani jeho obhajca nevyužili tento právny prostriedok na ochranu označeného základného práva. Navyše sťažovateľ neuviedol ústavnému súdu dôvody hodné osobitného zreteľa a objasňujúce, prečo tento právny prostriedok on alebo jeho obhajca nevyužili. Preto považuje ústavný súd túto časť sťažnosti za neprípustnú v zmysle § 53 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde.

4. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že mu nebolo doručené odvolanie prokuratúry proti rozsudku krajského súdu z 26. marca 2004, a predtým mu nebola doručená sťažnosť prokuratúry proti uzneseniu krajského súdu z 13. júna 2001, ktorým jej bola trestná vec vrátená na došetrenie.

V súvislosti s tvrdeným nedoručením odvolania prokuratúry proti rozsudku krajského súdu z 26. marca 2004 treba považovať sťažnosť za zjavne neopodstatnenú.

Podľa zistenia ústavného súdu odvolanie prokuratúry bolo doručené obhajcovi sťažovateľa JUDr. Š. 17. septembra 2004 a nie je podstatné, či bolo doručené aj sťažovateľovi osobne, lebo pre naplnenie základného práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie, resp. na súdnu ochranu v tomto prípade plne postačovalo doručenie odvolania jeho obhajcovi.

V súvislosti s tvrdeným nedoručením sťažnosti prokuratúry proti uzneseniu krajského súdu z 13. júna 2001 o vrátení veci na došetrenie je sťažnosť oneskorene podaná. Sťažovateľ sa dozvedel o tom, že proti uzneseniu krajského súdu podala prokuratúra sťažnosť, najneskôr z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 50/2001 z 20. decembra 2001. Sťažovateľ prevzal uznesenie 15. februára 2002 a jeho obhajca JUDr. Š. 14. februára 2002. Odvtedy plynula zákonná dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu v tejto otázke. Sťažnosť však bola podaná dávno po uplynutí tejto lehoty.

5., 6. a 7. Sťažovateľ namieta vyhodnotenie dôkazov, najmä okolností spochybňujúcich pravdivosť výpovedí spoluobžalovaného Š. M. Ďalej namieta, že nemohol predvolať svojich svedkov za rovnakých podmienok ako obžaloba, že niektorým jeho zásadným návrhom na doplnenie dokazovania sa nevyhovelo a že rozsudok je založený v podstatnej miere na výsluchoch a úkonoch vykonaných v rozpore so zákonom. Tieto námietky mal sťažovateľ konkretizovať v doplňujúcom podaní po tom, čo mu bude doručený rozsudok najvyššieho súdu, keďže v čase podania sťažnosti ústavnému súdu tento rozsudok ešte doručený nebol. V doplnení sťažnosti potom sťažovateľ uviedol, že neumožnenie nazrieť do spisov a následné znemožnenie vypracovať dôvody odvolania viedli k tomu, že najvyšší súd sa nemohol s jeho argumentáciou vysporiadať a ani prihliadnuť na nové dôkazy, ktoré sťažovateľ mienil navrhnúť. Navyše rozsudok najvyššieho súdu je nepreskúmateľný a arbitrárny.

Podľa názoru ústavného súdu je táto časť sťažnosti zjavne neopodstatnená.

Treba predovšetkým uviesť, že sťažovateľ svoje námietky bližšie nekonkretizoval, pretože ich uviedol len vo všeobecnej rovine. Nebolo teda možné ich ani meritórne skúmať. Ani v doplnení sťažnosti sťažovateľ neuviedol, akú konkrétnu argumentáciu a aké nové dôkazy mal na mysli. Takto postavenú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Nemožno súhlasiť ani s tvrdením, že by rozsudok najvyššieho súdu mal byť nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov, resp. arbitrárny a z tohto dôvodu neústavný. Najvyššiemu súdu nemožno vyčítať, že sa v plnej miere stotožnil s veľmi podrobným vyhodnotením dôkazov zo strany krajského súdu. Keďže najvyšší súd v tomto smere s krajským súdom bezvýhradne súhlasil, nebolo potrebné nijako bližšie skutkové závery krajského súdu dopĺňať. Je to tak tým viac, že sťažovateľ, resp. jeho obhajca písomné dôvody odvolania nikdy nepredložili. Preto rozsudok najvyššieho súdu nemožno považovať za nepreskúmateľný, či dokonca arbitrárny. Naproti tomu najvyšší súd sa pomerne podrobne zaoberal právnou kvalifikáciou konania sťažovateľa, ako aj otázkou sankcie pre sťažovateľa, keďže v týchto otázkach rozhodol čiastočne odlišne ako krajský súd. Svoje odlišné závery dostatočným a vyčerpávajúcim spôsobom zdôvodnil.

8. Predseda senátu nebol nestranný, lebo v dobe, keď mal trestnú vec sťažovateľa pridelenú, bol aj členom Komisie pre rekonštrukciu trestného práva na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky. Funkcia sudcu je principiálne nezlúčiteľná s akoukoľvek funkciou vo verejnej správe.

Táto časť sťažnosti je neprípustná.

Je potrebné predovšetkým konštatovať, že sťažovateľ bližšie neuviedol, konkrétne ktorého predsedu senátu (a na ktorej inštancii) má na mysli. Zo zoznamu členov Komisie pre rekonštrukciu trestného práva vyplýva, že v ňom boli traja sudcovia najvyššieho súdu, a to JUDr. S., JUDr. T. a JUDr. M. Ani jeden z týchto sudcov však nebol činný v odvolacom konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 4 To 88/04. Preto ide zo strany sťažovateľa, ako sa zdá, o omyl. Ústavný súd nepovažoval za potrebné žiadať sťažovateľa o upresnenie tejto časti sťažnosti, pretože zo spisu krajského súdu je zrejmé, že sťažovateľ nevyužil zákonnú možnosť požiadať o vylúčenie dotknutého sudcu z konania na základe námietky nedostatku nestrannosti tohto sudcu. Preto aj túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za neprípustnú na základe obdobnej argumentácie, aká je uvedená v bode 3.

9. V konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a to najmä v prípravnom konaní od augusta 1997 do januára 1998, ďalej na krajskom súde v čase, keď bol členom senátu sudca

JUDr. Š., ale aj v období od 26. marca 2004, kedy bol vynesенý rozsudok krajského súdu, až do 7. júna 2005, kedy došlo k verejnému zasadnutiu najvyššieho súdu o odvolaní. Podľa názoru sťažovateľa konanie treba považovať aj vcelku za neprimerane dlhé.

Namietané zbytočné priet'ahy v prípravnom konaní od augusta 1997 do januára 1998 vytyka sťažovateľ oneskorene, pretože vo vzťahu k prípravnému konaniu mohol zbytočné priet'ahy na ústavnom súde namietat' v zákonnej dvojmesačnej lehote počítanej od skončenia týchto priet'ahov.

To isté platí v súvislosti s namietanými zbytočnými priet'ahmi v konaní vedenom krajským súdom. Tieto priet'ahy sa skončili vyhlásením rozsudku krajského súdu 26. marca 2004, avšak najneskôr predložením spisu najvyššiemu súdu 22. októbra 2004.

Odlíšná je situácia v súvislosti s namietanými zbytočnými priet'ahmi v konaní pred najvyšším súdom, teda až do vyhlásenia jeho rozsudku 7. júna 2005. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty (napr. I. ÚS 41/02). Tento účel spravidla nie je možné dosiahnuť po právoplatnom skončení napadnutého konania. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z podania sťažovateľa, z pripojených listín a zo zistenia ústavného súdu vyplynulo, že napadnuté konanie najvyššieho súdu bolo právoplatne skončené 7. júna 2005, napriek tomu sa sťažovateľ na ústavný súd obrátil so svojou sťažnosťou až podaním doručeným ústavnému súdu 8. augusta 2005, t. j. v čase, keď porušenie označených práv najvyšším súdom už netrvalo a keď konanie o jeho sťažnosti pred ústavným súdom nie je spôsobilé

naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obdobne aj k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 6/03).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a preto, že sťažovateľ sa v predmetnej veci domáhal ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v čase, keď v označenom konaní pred najvyšším súdom namietané porušenie práv už netrvalo, a teda bola odstránená jeho právna neistota v tomto konaní, v danom prípade pripadalo do úvahy odmietnutie sťažnosti v tejto časti pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

10. Sťažovateľovi nebolo umožnené v prípravnom konaní vyjadriť sa ku všetkým dôkazom a ukončiť jeho posledný výsluch v rámci prípravného konania.

Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

Po skončení prípravného konania mal sťažovateľ možnosť sa k veci zo všetkých relevantných hľadísk vyjadrovať v konaní pred súdom, vrátane vyjadrení ku všetkým dôkazom, ale aj možnosti uviesť všetky podľa neho podstatné skutočnosti. Preto eventuálne porušenie jeho práv v prípravnom konaní sa v ďalšom priebehu konania „zhojilo“.

11. Nebolo nikdy rozhodnuté o sťažovateľom uplatnenej námietke zaujatosti vyšetrovateľa z 10. decembra 1997 doručenej prokuratúre 15. decembra 1997. Okrem toho sťažovateľ nemal možnosť vyjadriť sa k dôkazom, ktoré vyšetrovateľ z trestného spisu vyradil v januári 1998, hoci tieto preukazujú jeho nevinu.

Prvú námietku sťažovateľa týkajúcu sa zaujatosti vyšetrovateľa treba považovať za oneskorene podanú.

Prípravné konanie vo veci sa skončilo podaním obžaloby krajskému súdu 10. februára 1998. Odvtedy plynula zákonná lehota na podanie sťažnosti v tom zmysle, že v prípravnom konaní vystupoval vyšetrovateľ, ktorého sťažovateľ žiadal vylúčiť. Sťažnosť však bola ústavnému súdu podaná dávno po uplynutí zákonnej lehoty.

Druhú námietku sťažovateľa týkajúcu sa dôkazov, ktoré mal vyšetrovateľ z trestného spisu vyradiť v januári 1998, treba považovať za neprípustnú, keďže sťažovateľ mal možnosť brániť sa v tejto súvislosti naposledy v odvolacom konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 4 To 88/04, čo však ani osobne, ale ani prostredníctvom svojho obhajcu neurobil.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, nebolo už potrebné osobitne sa zaoberať návrhom sťažovateľa na vydanie dočasného opatrenia.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. apríla 2007